

I. A CSEH—SZLOVÁKOK: TÖRTÉNELMÜK ÉRTELME

A cseh—szlovákok, vagy egészen egyszerűen a csehek, két elemből állnak. Hét millió cseh él Bohémiában, Morvaországban és Szilézián, és három millió szlovák lakik Magyarország északi részén a Morva és a Duna találkozásától egészen a Felső-Tisza folyásáig. Ez a két ág ugyanazon nemzethez és civilizációhoz tartozik. Ugyanaz a nyelvük és a történelmük. A szlovák dialektus alig különbözik a csehtől, sokkal kevesebb a különbség, mint a szlovén és a szerb—horvát nyelv között. Az egyetlen akadály, hogy teljesen egyesüljön a két nemzet politikai természetű, a csehek az osztrákok igája alatt, míg a szlovákok a magyarok alatt szenvednek.

A XIX. század közepéig az őket összekötő kapcsolatok nagyon szorosak voltak, és például a cseh újjászületés élharcosai között voltak szlovákok is. A múlt század közepén néhány szlovák patrióta úgy gondolta, hogy a magyarok elleni harchoz úgy kellene megnyerni a tömeget, hogy a cseh irodalmi nyelvet elhagynák és a helyi dialektust vennék fel hivatalos nyelvnek. Ez a szeparatizmus megerősödött amikor 1867-ben létrejött az osztrák—magyar dualista állam.¹ A szlovákokat, akik jogilag egy másik állam tagjai lettek, teljesen elválasztották a csehektől. A cseh—szlovák nemzet két ágának a szétválasztása tehát csak a XIX. század második felétől létezik, és ekkor a különbségek még jelentéktelenek. Földrajzi helyzetükből adódóan a szlovákok története egy kicsit másképp alakult, mint a cseheké. Sok olyan szenvedést, amit a cseheknek el kellett szenvedniük, a szlovákok megúsztak, de ez fordítva is igaz, ők olyan szenvedésnek voltak kitéve, amik nem érték el a cseheket, vagy legfeljebb indirekt módon.

A cseh—szlovák történelemről szólva csupán a lényegre szorítkozom. Először is átfogó képet adok róla. Így lehet összefoglalni egész történel-

¹ 1867-ben politikai kompromisszum született Ferenc József (a Habsburg birodalom feje) és Deák Ferenc vezette magyarországi politikai elit között. Ez volt az ún. kiegyezés. Lényege: a Habsburg birodalom átalakult kétközpontú (Bécs, Budapest) dualista állammá. A dualista államot a közös uralkodó személye, továbbá a közös külügy, hadügy és pénzügyek jellemezték.

műnkét: a cseh nemzet, amely mélyen idealista és humanitárius, egész életével, történelmével, világi munkájával követte azt a nemes célt, hogy a létezésének egy magasszintű morális, vallási fokához érjen el. Egész tevékenysége a boldogság morális filozófiai ideáljai, az igazságosság, az emberiségesség keresésének lázában telt el. Békében akart csupán élni, hogy ezt a történelmi feladatot teljesítse. De miközben ezt az ideált követte három nagy akadállyal került szembe: először a németekkel a XV. századig; aztán a Habsburg dinasztiával, akik a németeket használták fel arra, hogy elpusztítsák őket; és végül a magyarokkal, akik a németek hagyományos szövetségeseiként, megpróbálták megsemmisíteni a szlovákokat. Ez a három nagy ellenség, akik sohasem tették le a fegyvert és sohasem hagyták abba a cseh—szlovákok életének fenyegetését, és akiknek majdnem sikerült is tönkretenni Csehországot, még most is folyamatosan fenyegetik.

A csehek és a szlovákok a legnyugatibb szlávok. Mélyen beékelődnek a német blokkba, keletről, a magyarok a szomszédaik. Ez a helyzet, amit a sors kényszerített rájuk, nemzetük egész élete során állandó harcokat jelentett számukra. Egész történetükben nincs egy olyan korszak, amelyben ne lennének konfliktusok, három ellenségük valamelyikével. Nagyon fontos annak megállapítása, hogy ezek az ellenségek ma az egész emberiség legveszélyesebb ellenségeinek tartatnak; Európa még csak most kezdi észrevenni a germán—osztrák—magyar brutalitást, de emlékezni kell arra, hogy a cseh—szlovák nemzet 1200 éve szenved már ezt. Eme 12 évszázad alatt a csehek sohasem voltak agresszorok. Nagyon nehezen védték meg magukat, és szinte csak a csodával határos módon kerültek el elbai szláv testvéreik boldogtalan sorsát. Be kell vallani, hogy a sors egy kicsit kegyesebb volt hozzánk, hogy ilyen körülmények közé helyezett bennünket.

Nézzük meg közelebbről ezeket az ellenségeket egymás után, és nézzük meg, hogyan zajlottak le ezek a harcok.